

УДК 328.184 351 316.77

Н. П. Шевченкоаспірант кафедри публічного управління та адміністрування
Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу**ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПИТАННЯ ПЕРЕРАХУНКУ ПЕНСІЙ
КОЛИШНІХ ПРАЦІВНИКІВ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

У статті досліджується проблема законодавчого врегулювання питання перерахунку пенсій колишнім працівникам МВС. Зокрема, розглядаються підстави та порядок проведення таких перерахунків. Пропонуються шляхи усунення диспропорції в розмірах пенсій, призначених у різні періоди.

Ключові слова: пенсія, перерахунок пенсії, пенсійне забезпечення, органи внутрішніх справ, грошове забезпечення, Національна поліція.

Постановка проблеми. У зв'язку з ухваленням Закону України «Про національну поліцію» актуальним та дискусійним залишається питання перерахунку пенсій колишнім працівникам МВС України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В Україні окремі теоретичні та практичні аспекти пенсійного забезпечення висвітлювалися у працях Н.Б. Болотіної, В.Я. Бурака, В.С. Венедиктова, І.О. Гуменюка, Т.О. Дідковської, В.В. Жернакова, М.І. Іншина, М.М. Клемпарського, Л.М. Князькової, Н.П. Коробенко, Т.В. Кравчук, Л.І. Лазор, І.В. Оклей, П.Д. Пилипенка, С.М. Прилипка, О.І. Процевського, С. М. Синчук, С.О. Сільченка, І.М. Сироти, А.В. Скоробагатька, Н.М. Стаховської, Б.І. Сташківа, Н.М. Хуторян, Г.І. Чанишевої, М.М. Шумила, О.М. Ярошенко та ін.

Мета статті. Головною метою статті є аналіз чинних норм законодавства щодо пенсійного забезпечення колишніх військовослужбовців – працівників органів внутрішніх справ та деяких інших порівнянних до них осіб, уточнення механізму перерахунків пенсій в залежності від введення нових видів грошового забезпечення, з яких обчислюються пенсії (включаючи додаткові види), що відбулося після призначення пенсій, з метою ліквідації диспропорції в розмірах пенсій, призначених у різні періоди, і виключення можливості утворення таких диспропорцій в подальшому.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до ч. 3 ст. 63 Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб», усі призначені за цим Законом пенсії підлягають перерахунку у зв'язку зі зміною розміру хоча б одного з видів грошово-

го забезпечення відповідних категорій військовослужбовців, осіб, які мають право на пенсію за цим Законом, або у зв'язку із введенням для зазначених категорій осіб нових щомісячних додаткових видів грошового забезпечення (надбавок, доплат, підвищень) та премій у розмірах, встановлених законодавством. Перерахунок пенсій здійснюється на момент виникнення права на перерахунок пенсій і провадиться у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України, у строки, передбачені частиною другою статті 51 цього Закону. У разі, якщо внаслідок перерахунку пенсій, передбаченого цією частиною, розміри пенсій звільненим зі служби військовослужбовцям, особам, які мають право на пенсію за цим Законом, є нижчими, зберігаються розміри раніше призначених пенсій [7].

Гарантія здійснення проведення перерахунку пенсії закріплена пунктом 1 Порядку проведення перерахунку пенсій, призначених відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 13 лютого 2008 року № 45, «перерахунок раніше призначених відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» пенсій проводиться у разі ухвалення рішення Кабінетом Міністрів України про зміну розміру хоча б одного з видів грошового забезпечення для відповідних категорій військовослужбовців, осіб, які мають право на пенсію за Законом, або у зв'язку із введенням для них нових щомісячних додаткових видів грошового забезпечення (надбавок, доплат, підвищень) та премій у розмірах, установлених законодавством» [5].

Отже, підставою для проведення перерахунку пенсії є фактична зміна розміру хоча б одного з видів грошового забезпечення відповідних категорій військовослужбовців, проведена на підставі рішення суб'єкта владних повноважень, наділеного правом установлювати чи змінювати види грошового забезпечення військовослужбовців.

Законом України «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення гарантій соціального захисту колишніх працівників органів внутрішніх справ України та членів їхніх сімей» [2] статтю 63 Закону «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» [7] доповнено новою частиною, згідно з якою перерахунок пенсій особам начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ України (міліції), які мають право на пенсійне забезпечення або одержують пенсію на умовах Закону, здійснюється з урахуванням видів грошового забезпечення, щомісячних додаткових видів грошового забезпечення (надбавок, доплат, підвищень) та премій в розмірах, встановлених законодавством для поліцейських.

З ухваленням Кабінетом Міністрів України Постанови «Про грошове забезпечення поліцейських Національної поліції» від 11 листопада 2015 року № 988 [3], яка набула чинності 2 грудня 2015 року, відбулася зміна грошового забезпечення військовослужбовців, зокрема затверджено нові схеми посадових окладів, окладів поліцейських за спеціальними званнями та надбавки за стаж служби, а також визначено розміри інших складових грошового забезпечення.

Відповідно до абзацу другого пункту 15 розділу XI «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про Національну поліцію» [6] зі змінами, внесеними Законом України «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення гарантій соціального захисту колишніх працівників органів внутрішніх справ України та членів їхніх сімей» [2], за колишніми працівниками міліції, у тому числі пенсіонерами, а також членами їхніх сімей, іншими особами зберігаються пільги, компенсації і гарантії, передбачені цим Законом для колишніх поліцейських, членів їхніх сімей, інших осіб.

Статтею 102 Закону України «Про Національну поліцію» закріплено, що пенсійне забезпечення поліцейських та виплата одноразової грошової допомоги після звільнення їх зі служ-

би в поліції здійснюються в порядку та на умовах, визначених Законом України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» [6].

Враховуючи, що саме постановою Кабінету Міністрів України «Про грошове забезпечення поліцейських Національної поліції» [3] встановлено грошове забезпечення поліцейських, яке, за своїми складовими, є ідентичним складовим колишніх працівників міліції, але за розміром більшим, тому, вважаємо, що таке збільшення є безумовною підставою для перерахунку пенсії.

Однак на сьогодні склалася цілком протилежна практика, започаткована органами Пенсійного фонду України, які масово відмовляють громадянам у проведенні зазначених вище перерахунків пенсії. Мотивують вони свою позицію тим, що начебто положення ст. 63 ЗУ «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» [7] щодо перерахунку пенсії колишнім особам начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ України (міліції) з урахуванням видів грошового забезпечення, установлених законодавством для поліцейських, застосовуються до правовідносин, що виникли після набрання чинності Законом № 900-VIII [2], а саме після 29 грудня 2015 року. Постанова КМУ № 988 [3] набрала чинності 02 грудня 2015 року, тобто до ухвалення і набрання чинності Законом № 900-VIII [2], тому факт її ухвалення не породжує підстав для проведення перерахунку пенсії особам із числа колишніх працівників міліції.

Однак із цим твердженням ми категорично не погоджуємось, оскільки загальновідомо, що зворотна дія нормативно-правового акта у часі – це дія нового нормативно-правового акта на факти та відносини, що мали місце до набуття ним чинності.

У Рішенні Конституційного Суду України від 9 лютого 1999 року № 1-рп/99 (справа про зворотну дію в часі законів та інших нормативно-правових актів) [8] зазначено, що дію нормативно-правового акта в часі треба розуміти так, що вона починається з моменту набрання цим актом чинності й припиняється з втратою ним чинності, тобто до події, факту застосовується той закон або інший нормативно-правовий акт, під час дії якого вони настали або мали місце. Положення частини першої статті 58 Конституції України про зворотну дію в часі законів та інших нормативно-правових актів у випадках, коли вони пом'якшують або скасовують відпові-

дальність особи, стосується фізичних осіб і не поширюється на юридичних осіб.

На день набрання чинності Законом України «Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення гарантій соціального захисту колишніх працівників органів внутрішніх справ України та членів їхніх сімей» постанова Кабінету Міністрів України від 11.11.2015 року № 988 була чинною.

Пунктом 24 Порядку подання та оформлення документів для призначення (перерахунку) пенсій відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб», затвердженого постановою правління Пенсійного фонду України від 30.01.2007 року №3-1 та зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 15.02.2007 року № 135/13402, передбачено, що про виникнення підстав для проведення перерахунку пенсій згідно зі статтею 63 Закону, уповноважені структурні підрозділи зобов'язані у п'ятиденний строк після ухвалення відповідного нормативно-правового акта, на підставі якого змінюється хоча б один з видів грошового забезпечення для відповідних категорій осіб, або у зв'язку з уведенням для зазначених категорій військовослужбовців нових щомісячних додаткових видів грошового забезпечення (надбавок, доплат, підвищень) та премій у розмірах, встановлених законодавством, повідомити про це орган, що призначає пенсії. Органи, що призначають пенсії, протягом п'яти робочих днів після надходження такого повідомлення подають до відповідних уповноважених структурних підрозділів списки осіб, яким необхідно провести перерахунок пенсії (додаток 5). Після одержання списків осіб уповноважені структурні підрозділи зазначають у них зміни розмірів грошового забезпечення для перерахунку раніше призначених пенсій і в п'ятиденний строк після надходження передають їх до відповідних органів, що призначають пенсії [4].

Однак, попри всі вказані вище нормативно-правові акти, органи ПФУ на Нацполіції продовжують порушувати конституційні права громадян – колишніх працівників органів МВС щодо належного пенсійного забезпечення, гарантовані статтею 46 Конституції України [1].

Частиною 2 статті 19 Конституції України визначено, що органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах по-

вноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України [1].

Відповідно до пункту 6 частини 1 статті 92 Конституції України, основи соціального захисту, форми і види пенсійного забезпечення визначаються виключно законами України [1].

Згідно зі ст. 46 Конституції України громадяни мають право на соціальний захист, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом. Це право гарантується загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням за рахунок страхових внесків громадян, підприємств установ і організацій, а також бюджетних та інших джерел соціального забезпечення, створенням мережі державних, комунальних приватних закладів для догляду непрацездатними [1].

Таким чином, чинним законодавством України колишнім працівникам МВС гарантоване право на перерахунок пенсії у разі зміни розміру хоча б одного з видів грошового забезпечення відповідних категорій військовослужбовців та осіб, які мають право на пенсію за вказаним Законом, а постановою Кабінету Міністрів України від 11 листопада 2015 року №988 встановлено грошове забезпечення поліцейських, що надає право таким громадянам на перерахунок пенсії.

Висновки та пропозиції. Одним з основних напрямків формування пенсійного забезпечення в Україні є прозорість та відповідність законодавчих і нормативно-правових актів, дотримання встановлених законодавством норм і правил обчислення розміру пенсій і виключення випадків штучної їх «зрівнялівки».

Проведення перерахунків пенсій колишнім працівникам МВС згідно зі встановленим грошовим забезпеченням для поліцейських відповідатиме меті пенсійної реформи в Україні, одним з основних завдань якої є поступова уніфікація розмірів пенсій, що призначені в різні періоди.

Реалізація таких перерахунків дасть змогу підвищити рівень соціального захисту військовослужбовців, ветеранів війни і військової служби, правоохоронних органів та деяких інших осіб і членів їхніх сімей, шляхом забезпечення реалізації положень статті 24 Конституції України щодо рівності прав і свобод громадян України.

Список використаної літератури:

1. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 року № 254к/96-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/go/254k/96-вр>.
2. Про внесення змін до деяких законів України щодо забезпечення гарантій соціального захисту колишніх працівників органів внутрішніх справ України та членів їхніх сімей : Закон України від 23 грудня 2015 року № 900-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/900-19>.
3. Про грошове забезпечення поліцейських Національної поліції : Постанова Кабінету Міністрів України від 11 листопада 2015 року № 988 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=248668490>.
4. Про затвердження Порядку подання та оформлення документів для призначення (перерахунку) пенсій відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» : Постанова Правління Пенсійного фонду України № 30 січня 2007 року № 3-1 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0135-07>.
5. Про затвердження Порядку проведення перерахунку пенсій, призначених відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб», та внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 17 липня 1992 р. № 393 : Постанова Кабінету Міністрів України від 13.02.2008 року № 45 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/45-2008-п>.
6. Про Національну поліцію : Закон України від 2 липня 2015 року № 580-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.
7. Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб : Закон України від 9 квітня 1992 року № 2262-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2262-12>.
8. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням Національного банку України щодо офіційного тлумачення положення частини першої статті 58 Конституції України (справа про зворотню дію в часі законів та інших нормативно-правових актів) : Рішення Конституційного Суду України від 9 лютого 1999 року № 1-рп/99 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v001p710-99>.

Шевченко Н. П. Правовое регулирование вопроса перерасчета пенсий бывших сотрудников органов внутренних дел

В статье исследуется проблема законодательного урегулирования вопроса перерасчета пенсий бывшим работникам МВД. В частности, рассматриваются основания и порядок проведения таких перерасчетов. Предлагаются пути устранения диспропорции в размерах пенсий, назначенных в разные периоды.

Ключевые слова: пенсия, перерасчет пенсии, пенсионное обеспечение, органы внутренних дел, денежное обеспечение, Национальная полиция.

Shevchenko N. P. The legal regulation of recalculation pensions to retired police officers

The problem of legislative settlement of the question of the recalculation pensions to former employees of the Ministry of Internal Affairs are explored in the article. In particular, the reasons and procedure for such recalculations are considered. The ways to eliminate imbalances in the amount of pensions assigned in different periods are proposed.

Key words: pension, pension recalculation, pension provision, law enforcement bodies, financial support, National Police.